

Rammer for kirkevalget – kortversjon til samråd

Den norske kirke er en demokratisk folkekirke. Alle medlemmer skal enkelt ha mulighet til å velge sine representanter til å styre kirken. I denne saken skal Kirkemøtet vedta noen rammer for kirkevalget. Med utgangspunkt i dette vil Kirkerådet foreslå endringer i reglene for kirkevalg til Kirkemøtet i 2026.

Evalueringen av kirkevalget 2023 slo fast at det ble brukt betydelige ressurser på valggjennomføringen, blant annet 100 000 arbeidstimer lokalt og over 85,5 mill. kroner. Forenklinger vil redusere kostnadene og arbeidsbelastningen lokalt. For å få størst mulig effekt av digitaliseringen, er det nødvendig å gjøre valgordningene mer standardiserte og mindre komplekse. Det vil kunne gi større økonomiske besparelser, vesentlig redusert risiko og en valgordning som er enklere å forstå både for ansatte og medlemmer.

Saken presenterer tre modeller for gjennomføring av kirkevalg:

Modell 1: Heldigitalt valg

Modell 2: Digitalt valg med begrensede muligheter for å stemme ved oppmøte

Modell 3: Digital forhåndsstemming og valgdag med fysisk stemmegiving.

Kirkerådet anbefalte i høringen høsten 2024 modell 2. Flertallet av høringsinstansene har gitt sin tilslutning til dette. Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak: «Kirkevalget gjennomføres som digitalt valg med begrensede muligheter til å stemme ved oppmøte (modell 2). Stemming ved oppmøte skjer digitalt hvis dette er teknisk mulig i den digitale valgløsningen.»

I høringen foreslo Kirkerådet at det vurderes om det digitale valget skal gjennomføres i samme tidsperiode som det offentlige valget eller i en periode senere på høsten i 2027. Høringsinstansenes tilbakemelding var delte. Kirkerådet anbefaler at kirkevalget gjennomføres i samme periode som det er mulig å stemme (forhåndsstemme og stemme ved valgdagen) ved det offentlige valget. Kirkerådet har også vurdert om valgperioden på sikt burde flyttes til et annet valgår, men har ikke gått inn for dette.

Videre anbefalte Kirkerådet i høringsnotatet at ordningen med Nominasjonskomiteens liste avvikles for valg til Kirkemøtet og bispedømmeråd. Et flertall av høringsinstansene (73 prosent av dem som har tatt stilling til spørsmålet) går imot dette. I lys av høringen, foreslås det derfor at ordningen med Nominasjonskomiteens liste kombinert med selvstendige lister videreføres ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet. Det vil likevel være et behov for å forenkle oppnevningen av nominasjonskomiteene.

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet at valg av Kirkemøtet og bispedømmeråd fortsatt gjennomføres ved direkte valg. Dette fikk støtte i høringen. Kirkerådet anbefaler

Kirkemøtet å fatte følgende vedtak: «Ordningen med direkte valg til Kirkemøtet og bispedømmeråd videreføres.»

Ved menighetsrådsvalg foreslås det at muligheten til å stemme på personer som ikke har stilt til valg (tilføyde navn) avvikles og at ordning for supplerende nominasjon forenkles. De supplerte kandidatene blir oppført på valglisten på samme måte som andre kandidater. Sperregrensen på fem prosent ved menighetsrådsvalg opprettholdes. Forholdsvalg (valg med flere lister) ved menighetsrådsvalg opprettholdes.

Det foreslås at ansatte i Den norske kirke som er medlem i en døvemenighet får stemmerett ved valg av døvemenighetenes representant. Valgene av sørsamisk representant og døvemenighetenes representant gjennomføres ved flertallsvalg med fem kandidater på samme måte som i dagens ordning.

Kirkerådet har vurdert to spørsmål om Kirkemøtets sammensetning. Det foreslås at særskilt representasjon av prester og andre kirkelig ansatte videreføres. Dette fikk støtte i høringen. Det foreslås at valg av prest og andre kirkelig ansatte gjennomføres som flertallsvalg med fem kandidater. I høringsnotatet var det foreslått at det innføres en ordning med vektet representasjon fra de ulike bispedømmene til Kirkemøtet. Et flertall av høringsinstansene ønsket ikke dette. Kirkerådet foreslår derfor at dagens ordning med lik representasjon fra hvert bispedømme videreføres. Det foreslås også å endre navn fra *valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet* til *valg til Kirkemøtet og bispedømmeråd*.

For å legge til rette for forberedelsene av kirkevalget i 2027, foreslår Kirkerådet at Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å vedta utfyllende regler om manntall. Dette vil være viktig å få på plass for å legge teknisk til rette for den digitale valgløsningen. Kirkerådet foreslår også at Kirkemøtet ber Kirkerådet nedsette en bredt sammensatt arbeidsgruppe, som skal vurdere og foreslå fremtidig sammensetning og valgordning for Kirkemøtet. Saken fremmes i god tid for forberedelse til valget i 2031.

Problemstillinger

1. Tidsperiode for gjennomføring av valg

Et spørsmål i saken har vært om valget skal gjennomføres i samme periode som det er mulig å stemme ved det offentlige valget eller i en periode på fire uker i oktober-november. Kirkerådets flertall (9 medlemmer) foreslår at valget gjennomføres i august-september. Høringsinstansene er ganske jevnt fordelt mellom de to alternativene til tidspunkt.

Det er gode argumenter både for å holde på dagens valgperiode og å flytte den senere på høsten. Det er ikke grunn til å tro at flytting av dato for valg vil gi større oppslutning blant velgerne. Valgdeltakelse generelt bygger blant annet på et engasjement om konkrete saker som står på spill. Det er vanskelig for valglistene å engasjere velgermassen i kirkevalget da velgerne nok ikke har opplevd at konkrete saker har stått på spill siden 2015-valget. Undersøkelser har gjentatte ganger vist at

velgerne lar andre ta valget for seg, fordi det ikke oppleves relevant i deres egne liv. Dette vil nok også være forutsetningen for valgdeltakelse, uavhengig av når på høsten valget foregår.

Å flytte gjennomføringen senere på høsten vil gjøre gjennomføringen enklere for alle medarbeidere, da valget flyttes bort fra ferieperioden. En negativ konsekvens av dette er at velgerne i mindre grad vil være i "valgmodus" som de er i forbindelse med det offentlige valget. Det kan være mindre konkurranse i mediebildet, men dette har nok begrenset betydning da interessen for kirkepolitikk generelt er lav. En positiv effekt kan være lavere priser på annonsering for valget, da prisen for dette er på sitt høyeste når det er offentlig valg. Et mindretall i Kirkerådet (7 stemmer) gikk inn for dette alternativet.

2. Nominasjonskomiteens liste ved valg av Kirkemøtet og bispedømmeråd

Kirkerådets flertall (9 stemmer) foreslår at ordningen med Nominasjonskomiteens liste kombinert med selvstendige lister videreføres ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet. I høringen var det flertall for dette. Mange høringsinstanser er opptatt av å sikre mangfold og bredde, og mener at Nominasjonskomiteens liste er den beste måten å gjøre det på. Et annet viktig argument fra høringsinstansene er å sikre lokal forankring.

På den andre side skaper ordningen med Nominasjonskomiteens liste en del utfordringer, både for velgere og for de som skal organisere valget. Kirkerådet vurderer at utfordringen ikke er Nominasjonskomiteens liste, men at kirkevalget består av både en bredt sammensatt liste fra en nominasjonskomité og flere andre valglister med kirkepolitiske programmer. Dette, sammen med valgets øvrige kompleksitet, gjør det adskillig vanskeligere å forklare hvordan kirkevalget fungerer for velgerne. Et mindretall i Kirkerådet (7 stemmer) gikk inn for å avvikle ordningen med Nominasjonskomiteens liste ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet dersom én eller flere selvstendige lister stiller til valg.